

Nagyiván Község Településterve

FEJLESZTÉSI TERV

2025.

Készítette Nagyiván Község Önkormányzata megbízásából:

Kiszelovics és Társa Kft.
5000 Szolnok, Szántó krt. 52. I. lh. II/5.

Vezető településtervező / ügyvezető:
Kiszelovics Ildikó

2025.

K i v o n a t

Nagyiván Községi Önkormányzat
Képviselő-testület
2025. augusztus 14-i ülésének jegyzőkönyvéből

37/2025. (VIII. 14.) önkormányzati testületi határozat

Nagyiván Község Önkormányzata Képviselő-testülete a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 1. pontja alapján, az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. (Étv.) 96. § (1) bekezdésében meghatározott feladatkörében eljárva az alábbi határozatot hozza:

- 1. Nagyiván Község Képviselő-testülete a település teljes közigazgatási területére vonatkozó Településfejlesztési tervet elfogadja.**
- 2. A Településfejlesztési terv 2025. augusztus 15-én lép hatályba.**

Határidő: azonnal

Felelős: Bári Ágnes polgármester

Nagyiván, 2025. augusztus 14.

Kivonat hiteles

Szabó-Nagy Andrea
kirendeltségvezető

Aláírólap

Vezető településtervező:

Kiszelovics Ildikó
TT-1-16-0238
településmérnök, városépítési
városgazdasági szakmérnök

Közlekedéstervező:

Kovács Ferenc
Tkö-16-0568
Közlekedési vezető tervező

Táj- és zöldfelületi tervező:

Kollányiné Földi Hajnalka
TK 01-5242
okl. kertészmérnök

Környezetvédelmi tervező:

Desics Judit
környezetmérnök,
környezetgazdálkodási, közmű
üzemeltetői, ár – és belvízvédelmi
szakmérnök
MK 16-0706
SZ.K.V.1.1. – Hulladékgazdálkodás
SZ.K.V.1.2. – Levegőtisztaság védelem
SZ.K.V.1.3. – Víz és földtani közeg
védelem
SZ.K.V.1.4. - Zaj és rezgésvédelem

Távközlési tervező:

Puskás Béla
TH-16-0297
Távközlési mérnök

Elektromos energiaközmű tervező:

Verba József
TE – 15-0076
villamosmérnök

Vízközmű tervező:

Décse Sándor Ferenc
16-0573
TV, VZ-TER, VZ-TEL, VZ-VKG

Halmai Ferenc László
16-01000
VZ-TER, VZ-TEL, VZ-VKG

Társadalompolitikai szakértő:

Papp György

Tartalom

Nagyiván Község Településfejlesztési terv jogszabályi alapjai és tervelőzmények.....	8
1. Jövőkép	9
2. Stratégia.....	13
2. a. A rövid, közép- és hosszú távú területi, tematikus és ágazati fejlesztési célok	14
2.a.a. Tematikus átfogó célok	14
ÁTFOGÓ CÉL 1.: Nagyiván, a Hortobágy kapuja: „zöld”, élhető település.....	14
ÁTFOGÓ CÉL 2.: Nagyiván mint energiatudatos és önfenntartó település	15
ÁTFOGÓ CÉL 3.: Nagyiván, a szolgáltató település.....	17
ÁTFOGÓ CÉL 4.: Agrár település, a nagyiváni hagyományos hortobágyi állattartás	19
2.a.b. Településfejlesztési elvek	21
2. b. A településfejlesztési célok rendszerének és a célok összefüggései vázlata	25
2.b.a. A Fejlesztési terv célrendszerének belső összefüggés vizsgálata	25
2.b.b. Kapcsolódás a Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye Területfejlesztési Konceptiójához és Programjához.....	26
2. c. Az integrált és tematikus beavatkozási területek	30
2. d. Az épített és természeti örökség védelme követelményei	32
3. Cselekvési program	35
3.a. Beavatkozások, projektek és az átfogó célok illeszkedésvizsgálata	36
3.b. A forráslehetőségének vizsgálata.....	37
3.c. Az egyes beavatkozások, projektek forráslehetőségének vizsgálata	38
4. Fejlesztési tervlap	39

Ábrajegyzék

1. ábra: Fejlesztési terv célrendszere (átnézeti ábra)	24
2. ábra: Jász - Nagykun - Szolnok megye stratégiai célrendszere.....	27

Térképjegyzék

1. térkép: Településrészek lehatárolása.....	30
--	----

Táblázatjegyzék

1. táblázat: Fejlesztési terv átfogó céljai	14
2. táblázat: Átfogó tematikus célok vetületei	25
3. táblázat: Vármegyei Területfejlesztési Program céljai	26
4. táblázat: Nagyiván Község Településfejlesztési tervének célrendszere és a Vármegyei Területfejlesztési Program célrendszere illeszkedésvizsgálata	29
5. táblázat: Nagyiván Község Településfejlesztési tervének célrendszere és a Vármegyei Területfejlesztési Program célrendszere illeszkedésvizsgálata - Összefoglalás.....	29
6. táblázat: Beavatkozások, projektek és az átfogó célok illeszkedésvizsgálata	36
7. táblázat: Az egyes beavatkozások, projektek forráslehetőségének vizsgálata	38

Nagyiván Község Településfejlesztési terv jogszabályi alapjai és tervelőzmények

Nagyiván Község Önkormányzata Nagyiván Község – teljes közigazgatási területére vonatkozóan – településtervezési elkészítését rendelte el „a településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről” szóló 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet) szerint.

Jelen dokumentum, Nagyiván Településfejlesztési terve Nagyiván Község teljes közigazgatási területére vonatkozó Településtervezési terv részeként, „a településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről” szóló 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelet [továbbiakban: Rendelet] „A településtervek tartalma és azok felülvizsgálata” című III. fejezet „6. A fejlesztési terv” pontja szerinti tartalommal került kidolgozásra.

Korábban a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet szerint kidolgozott Nagyiván Község Településfejlesztési Konceptiója és Örökségvédelmi hatástanulmánya, valamint azok Megalapozó vizsgálata tervelőzményként rendelkezésre állnak.

A jelen tervezési munka azokra alapozottan szükséges, hogy elkészüljön.

A településtervezési terv a Rendelet 1. §, mint értelmező paragrafus szerint alapvetően a) a településfejlesztési tervre (a továbbiakban: fejlesztési terv) és b) a településrendezési tervre (a továbbiakban: rendezési terv) tagolt. Jelen tervezői feljegyzés a „fejlesztési terv” kidolgozásával kapcsolatos javaslatokat tartalmazza.

Településfejlesztési terv főbb elemei a településfejlesztési terv a Rendelet 3. melléklete szerinti kidolgozottsággal és az ismert módszertani útmutatások betartása mellett készül. A Rendelet 10. § (3) bekezdés rendelkezései alapján, tekintettel arra, hogy Nagyiván Község a Központi Statisztikai Hivatal a tervezés elkezdésekor aktuális helységnévtára szerint ötezer főnél kisebb lakónépességű, a fejlesztési terv kidolgozása során a 3. melléklet 4., 6. és 7. pontja elhagyásra kerül.

A Rendelet alapján az tartalmazza a „jövőkép” és „stratégia” munkarészeket. Tekintettel a tervelőzményekre, a nevezett fejezetek a tervelőzmények adoptálásával, aktualizálásával történnek.

A tervezési feladat teljes körűen a fejlesztési terv és a rendezési terv (a továbbiakban együtt: településtervezési terv) elkészítésére irányul. A Rendelet 3. § (3) bekezdésének megfelelően a fejlesztési terv, a rendezési terv, a kézikönyv és a településképi rendelet egymással tartalmi összhangban készül, a tervezett változások időbeli ütemezésére figyelemmel. Jelen tervezési feladat tekintetében a Település Arculati Kézikönyv és a településképi rendelet („Nagyiván község településképi védelméről” szóló Nagyiván Község Önkormányzata Képviselőtestületének 15/2017. (XII. 18.) önkormányzati rendelete) tervelőzményként kerül figyelembe vételre. Tervelőzményként kerül figyelembe vételre Nagyiván Község településfejlesztési koncepciója, amely 2018. évben a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet „a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről” alapján készült.

A tervezési munka részeként külön kötetekben dokumentáltak elkészül a településfejlesztési terv részeként:

- Megalapozó vizsgálat (Rendelet II. fejezet és annak 1. melléklet szerinti tartalommal)
- Alátámasztó javaslat (Rendelet II. fejezet és annak 2. melléklet szerinti tartalommal)

A településfejlesztési tervre alapozva, a Rendelet 11. § (1) bekezdése elvárásainak megfelelően a fejlesztési tervvel összhangban készül el Nagyiván Község településrendezési terve (beleértve a **szabályozási tervet** és **helyi építési szabályzatot**) a Rendelet „A településtervek tartalma és azok felülvizsgálata” III. fejezet „7. A helyi és a kerületi építési szabályzat mint rendezési terv” pontja szerinti tartalommal. Struktúrájukból adódóan ezen munkarészek is külön kötetekben kerülnek dokumentálásra.

1. Jövőkép

A jövőkép Nagyiván Község hosszútávon bekövetkező víziója, azt az ideális állapotot határozza meg, amelyet a település 2035-ra szeretne elérni. Nagyiván egy erősödő, vonzó, versenyképes település, amely gazdasági, társadalmi és környezeti szempontból is fenntarthatóan és harmonikusan fejlődik, természeti értékeinek védelme mellett környezeti adottságait kihasználva nyugodt életteret biztosít és a turisztikai szempontból a világörökségi helyszín közelségére építve a többi településsel közösen természetbarát turizmus lehetőségeit teremti meg.

A 2035-ra vonatkozó jövőkép, a következő:

Nagyiván a Hortobágy kapuja: a hagyományos hortobágyi állattartás modern kori megőrzésével, a nemzeti parki és Natura 2000 természetvédelmi területek védelmével, egy erősödő, vonzó, versenyképes település, amely gazdasági, társadalmi és környezeti szempontból is fenntarthatóan és harmonikusan fejlődik, környezeti adottságait kihasználva nyugodt életteret biztosít és a turisztikai szempontból a világörökségi helyszín közelségére építve, a kultúrtáj turisztikai értékeinek, attrakcióinak kiaknázásával a többi településsel közösen természetbarát turizmus lehetőségeit teremti meg.

Nagyiván Község jövőképe a Hortobágy kapujának településeként a világörökségi helyszín nyújtotta természeti környezet szakemberek által támogatott tematikus bemutatási lehetőségének biztosítása, így a turizmus alapjainak lefektetése. Nagyiván környezetét nem terhelő szolgáltató vállalkozásoknak helyet adó, agrár hagyományokat folytató, korszerű, elsősorban legeltető állattartásra építő, állattartó telepekkel és jelentős mezőgazdasági területekkel rendelkező külső eladásra termelő, a megújuló energiákat használó település, új gazdasági létesítményekkel, idegenforgalmi szempontból jelentős beruházásokkal, megújult intézményekkel és élhető, nyugodt települési környezettel.

A település gazdasági erejét, az élhetőbb település megteremtését korlátozza a munkalehetőségek és a munkaerőt megtartó munkahelyek alacsony száma. A vállalkozások letelepedését és a létesítmények megvalósítását befolyásolja a világörökségi helyszín és a természetvédelmi területek korlátozása.

A településfejlesztés elsődleges céljai közé tartozik a munkahelyek teremtése és megőrzése, a helyben lévő gazdasági vállalkozások fejlesztése, új, környezetét nem terhelő gazdasági létesítmények letelepedésének elősegítése, a mezőgazdasággal és állattenyésztéssel foglalkozó vállalkozások fejlesztésének ösztönzése és egyéb munkahelyteremtő vállalkozások támogatása.

Nagyiván legfontosabb potenciálja a természeti környezet, a Hortobágyi Nemzeti Park területe, az állattenyésztési és agrár hagyományok. A hagyományokkal rendelkező állattartó telepek fejlesztése, korszerűsítése és újabb állattartó telepek létesítése. A versenyképes mezőgazdasági vállalkozások ösztönzése, az agrárszférához kapcsolódó egyéb feldolgozóipar megteremtése, fejlesztése. Továbbá a megtermelt takarmány felhasználása és az állattenyésztéshez kapcsolódó feldolgozóipar fejlesztése. A meglévő gyümölcsös további fejlesztése, a helyben történő kisüzemi, hagyományos gyümölcsfeldolgozás megvalósítása.

A versenyképes gazdasági vállalkozások ösztönzése, újabb üzemek létrehozása, az ipari termelés volumenének növelése, újabb munkahelyek teremtése kiemelt feladat.

Szorgalmazni kell a mezőgazdaság, állattenyésztés és a feldolgozóipar együttműködését.

Támogatni kell a biogazdaságok létrehozását, a hagyományos kézműipari termékek előállítását.

A meglévő táj megőrzése, a kialakított természeti környezet fenntartása kiemelt feladat, ezen belül pedig a település legjelentősebb természeti értékének a Hortobágyi Nemzeti Parknak, mint turisztikai célterületnek a természetvédelmi hatósággal és természetvédelmi kezelővel egyeztetett vezetett, szakmai vezetővel irányított túra lehetőségének megteremtése. A települési élettér rendezése, fejlesztése, a zöldfelületek fenntartása, a közparkok kialakítása és a nyugodt települési környezet fejlesztése elsődleges prioritású.

A település elérendő céljai között szerepel az épített környezet elemeinek a védelme, a települési környezet alakítása. Az itt élők számára egy élhető, jó infrastruktúrával rendelkező, rendezett településképű, működő intézményi szolgáltatásokkal rendelkező település megteremtése, működtetése. Kiemelt cél az esélyegyenlőség és a társadalmi szolidaritás biztosítása.

A település jövőképe:

▪ Térségi szerepkör szempontjából:

A járás az Észak-alföldi régió szívében, a Tisza-tó mellett található, székhelye Tiszafüred. Délről a Kunhegyesi és a Karcagi járások határolják. A járáshoz egy város (Tiszafüred) és 6 község tartozik: Nagyiván, Tiszaderzs, Tiszaigar, Tiszaörs, Tiszaszentimre, Tiszaszőlős. Erősségként tekinthetünk a járás táji, természeti, turisztikai adottságainak gazdagságára, a védelem alatt álló természeti környezetre (Tisza-tó). A 33. sz. és 34. sz. főutak közelsége és a járás székhelyén Tiszafüred településen jól kiépült közlekedési infrastruktúra mindenképpen kedvezően hat a fejlődési potenciálok kiaknázása kapcsán. Azonban egy városi ranggal rendelkező település van a járásban, amely az egyetlen dominánsabbnak nevezhető település mind gazdasági, mind földrajzi szempontból. A járás minden települése viszonylag messze található az autópályáktól és a megyeszékhelytől, a kerékpáros útvonalak hossza alacsony, így eddig a turisztikai lehetőségek is kihasználatlanok maradtak. A járási települések egy jelentős része vasúton nem érhető el.

Nagyiván közlekedésföldrajzi helyzete nem mondható előnyösnek. A községet országos mellékúton lehet megközelíteni, Tiszafüred és Tiszaörs felől.

Nagyivánnak vasútállomása nincs, a település Tiszafüred vasútállomásán át tud az ország településeivel vasúti kapcsolatot teremteni. A kiépített közúton csak a Tiszaörs - Tiszafüred irányban közlekedő autóbuszjáratok közlekednek, járatsűrűségük alacsony.

A térségi kapcsolat a közlekedés, a gazdaság, az oktatás és az egészségügy szempontjából lényeges. Gazdaság szempontjából a település közlekedésföldrajzi elhelyezkedése miatt, mint munkaerő felvevő üzemek Tiszafüred nagyobb munkaerő felvevő vállalkozásai mellett a távolabbi települések, gyárak, üzemek a nem helyben foglalkoztatott munkaerő nagy részét alkalmazzák. A munkába járás jellemzően a munkáltató által biztosított minibuszokkal napi ingázással, a távolabbi településekre pedig a munkavállaló saját járművével heti váltással történik. Oktatás tekintetében meghatározó, hogy a településen az alapfokú oktatás helyben biztosított, a tiszafüredi, kunhegyesi, karcagi, szolnoki és debreceni középfokú oktatási intézmények meghatározók. Az egészségügyi ügyeleti ellátás és a középfokú ellátás (szakorvosi ellátás) Tiszafüreden, míg a kórházi ellátás Szolnokon vehető igénybe. Közigazgatásilag a Tiszafüredi Járási intézmények biztosítják a hatósági feladatok egy részét, mely közelmúltban átalakított rendszer tovább fejlődik és a későbbiekben még inkább a járási hivatalok látják el a járás településeinek közigazgatási feladatait.

Térségi szerepkör szempontjából a Tisza – tó körüli településekkel történő együttműködés szorgalmazása, ezen belül turisztikai együttműködés, a turisztikai attrakcióinak kiegészítése, a turisztikai kínálat színesebbé tétele a cél. Kulturális együttműködés szempontjából ugyanezen településekkel közös rendezvénysorozatok szervezése, többhelyszínes kulturális események szervezése bővítheti a turisztikai kínálatot.

▪ Gazdaság szempontjából:

A település potenciálisan legnagyobb gazdaságfejlesztési lehetősége és kitörési pontja a mezőgazdaság és állattenyésztés fejlesztése, valamint ehhez kapcsolódó feldolgozóipar további bővítése. A településen a kisebb gazdasági telephelyek, üzemek fenntartását és a leteleplő vállalkozásokat ösztönözni kell, melyek húzóerővel hatnak a gazdaság fejlesztésére.

Gazdasági szempontból meghatározó néhány helybeli ipari és szolgáltató jellegű vállalkozás. A meglévő, működő vállalkozások mellett környezetbarát üzemek, vállalkozások létrehozását, és mezőgazdasági telepek bővítését, korszerűsítését is szorgalmazni kell a helyi adottságokra alapozva. Meg kell teremteni

a kézműipari vállalkozások letelepedésének lehetőségét, ösztönözni kell a gyümölcsstermesztést és feldolgozást.

A település elsődleges feladata a gazdaságfejlesztéssel együtt a munkahelyteremtés. Mely egyrészt a helyben meglévő ipari és mezőgazdasági vállalkozások fejlesztéseivel munkahelyteremtésével, másrészt az újonnan letelepülő vállalkozások munkahely teremtetésével biztosíthatók.

▪ **Társadalmi szempontból:**

A település célja a lakosságmegtartás, mely elsődlegesen a születések számának növelését, a fiatalok letelepedésének ösztönzését, továbbá a bevándorlást jelenti. Nagyiván esetében a legnagyobb vonzóerő, a rendezett településkép, a természeti adottságok, a meglévő, jó intézményi háttér és a kedvező ingatlanárak. A kedvező népesedési folyamatok növelhetők a helyi munkahelyteremtéssel, a helyben foglalkoztatottak számának növelésével, és helyi lakóköznyezet fejlesztésével, a település letelepedést ösztönző juttatásaival. A helyben maradást a szociális védőháló is erősítheti a családgondozással, továbbá a felnövekvő nemzedék számára megfelelő oktatási intézményekben történő elhelyezéssel, az oktatási intézményen belül tehetséggondozással. A rendezett, kulturált településkép, megfelelő településközponttal is hozzájárulhat a település fejlesztéséhez, a népességmegtartáshoz. Hozzá tartozik az identitástudat növelése, mely jelenti a helyi hagyományok őrzését és a kulturális hagyományok ápolását. Nagyiván világörökségi helyszínen lévő természeti környezete, csendes, kulturált településképe miatt kedvelt lakóterületté válhat.

▪ **Táji, természeti szempontból:**

Nagyiván legnagyobb természeti értéke a Hortobágy, a puszták, mint a világörökség része. A puszták látványa, a legelő állatvilága, a gazdag madársereg, a délibáb, mint látványosság táji, természeti szempontból kiemelkedő. A külterület védett növény és állatvilága megőrzését hosszútávon biztosítani kell. Lehetőség szerint meg kell ismertetni a védett állat és növényfajokat, az ornitológia kedvelőinek a madárfajokat és a természetközeli, vezetett, csoportos turizmust is támogatni kell.

Fel kell készülni a klímaváltozás hatásainak megakadályozására, ennek érdekében vissza kell szorítani a gépjármű használatot, és a fűtés környezetkímélő módjait kell választani, az alternatív fűtési módot a közintézményekre ki kell terjeszteni, valamint a lakóterületeket is be kell vonni. A napelemes energiahasználatot preferálni kell mind az intézményeknél, mind a magántulajdonú épületeknél.

▪ **Épített környezeti szempontból:**

A település helyi művi értékének védelem alá helyezésével biztosíthatók a helyi identitáshoz tartozó épített értékek megőrzése. Pályázatok révén a közintézmények és lakóingatlanok értékőrző felújítását ösztönözni kell. A települési arculat megőrzése, a településközpont rehabilitációja, megújítása kiemelt jelentőségű. A település központi részén intenzív zöldfelülettel, egységes zöldfelület rendezéssel, parkosítással a település intézményeinek összekapcsolása. A település építészeti és infrastrukturális felújítása, korszerűsítése. A településközpontban a közterületek zöldfelületi rehabilitációja hozzájárul a környezet minőségi fejlesztéséhez. A település jelentős zöldfelületeit egységes kertészeti tervek alapján kell felújítani és fenntartani így biztosítva a települési zöldfolyosó kialakítását.

2. Stratégia

2. a. A rövid, közép- és hosszú távú területi, tematikus és ágazati fejlesztési célok

2.a.a. Tematikus átfogó célok

Nagyiván Község fejlesztési terve tematikus célokat, átfogó célokat rögzít, amelyből négy átfogó cél az alábbi:

Á1: Nagyiván a Hortobágy kapuja	Nagyiván a Hortobágy kapuja: „zöld”, élhető település (Á1.)
Á2: Nagyiván önnfenntartó település	Nagyiván mint energiatudatos és önnfenntartó település (Á2.)
Á3: Nagyiván szolgáltató település	Nagyiván a szolgáltató település (Á3.)
Á4: Nagyiván agrártelepülés	Nagyiván agrártelepülés, a nagyiváni hagyományos állattartás (Á4.)

1. táblázat: Fejlesztési terv átfogó céljai

(saját szerkesztés)

Az egyes tematikus átfogó célok részletes bemutatására a lentiekben kerül sor.

ÁTFOGÓ CÉL 1.: Nagyiván, a Hortobágy kapuja: „zöld”, élhető település

Nagyiván a Hortobágy kapuja, a külterületének jelentős része a Hortobágyi Nemzeti Park világörökségi területe, ritka növény- és állatvilág számára nyújt életlehetőséget. A nagyiváni tájra jellemző, hogy a hullámszó, végtelen füves, kopár térséget, szikes legelőket nádasokkal tarkított, széles medrű, festőien kanyargó időszakos vízfolyások, a Sarkad-Sárosér egy szakasza és az öntözőcsatornák határozott egyenes vonala szabdalja fel. A külterület zöme gyepterület, melyet legeltetésre hasznosítanak. Kisebb kiterjedésű szántó területek mellett jelentős kiterjedésű mocsaras, nádas területek is találhatók a külterületen. A teljes külterület védett természeti terület, egy része a Hortobágyi Nemzeti Park, mint világörökségi helyszín része. A törvény erejénél fogva Különleges madárvédelmi területek és Kiemelt Jelentőségű Különleges Természetmegőrzési Területek találhatók itt. A külterület keleti része, igen nagy kiterjedésű területen a bombatér területe, melynek lőszertmentesítése a közelmúltban fejeződött be. Ez a terület továbbra sem látogatható és hasznosítható.

A község külterületét a természeti értékek gazdagsága jellemzi. Sokszínű élővilágnak adnak otthont a kiterjedt puszták, legelők és a szántóföldek, valamint a vízállásos, mocsaras területek széles határsávjai. A végeláthatatlan rövidfűvű puszták, a delelő-helyek, a hodályok, a Sarkad-ér hullámszó partvonala, vízfelületének nagysága, kunhalmok kiemelkedései mind meghatározzák Nagyiván környezetének változatos látványát és hangulatát. A Nemzeti Park területe mintegy körbeöleli a belterület nagy részét mind kiterjedésében, mind meghatározó táji látványában Nagyiván kiemelkedő értéke. A nemzeti park védett területén túl Natura 2000 természet-megőrzési és madárvédelmi területek is találhatók a településen, melyek nagy része a nemzeti park területével fedésben található. Az egyes, természetvédelmi szempontból értékes területegységek természet közeli jellege által meghatározott tájkarakter és a jellegzetes tájhasználat megőrzése fontos. A külterületen jellemzően állattartó major területek és nádüzemmel találkozunk.

A településfejlesztés során ezt a rendkívüli adottságot figyelembe kell venni, így olyan beruházásokat kell megvalósítani és támogatni melyek környezetbarátnak minősülnek. A külterületi védett területeken továbbra is biztosítani kell az élőhely megőrzését. A természetvédelmi szakemberekkel egyeztetve előtérbe kell helyezni a természetbarát turizmus alapjainak megteremtését. A védett terület azon értékeinek bemutatását, melyeket szakemberek segítségével, mint az egyetemes örökség része a

szakemberek és a csoportok számára lehetőség szerint biztosítani kell. A nemzeti park, a puszta helyszínhez kapcsolódó turisztikai desztinációkkal a települési és a térségi turizmus összekapcsolásával Nagyiván egy tematikus útvonal kiinduló és célállomása lehet.

Nagyiván Község számára kitörési pontot jelenthet a helyi, térségi jelentőségű, turisztikai vonzerők, kiemelten a természeti örökség turisztikai hasznosítása, fejlesztése; helyi aktív- és ökoturisztikai fejlesztések megvalósítása.

A Hortobágyi Nemzeti Parkkal együttműködve számos közös program megvalósítható.

Javasolt az 1992-ben létrehozott, és számos kiemelt hazai projektet már finanszírozó, egyetlen dedikáltan környezet- és természetvédelmi, valamint éghajlat-politikai célkitűzéseket támogató programban, a LIFE (*L'Instrument Financier pour l'Environnement*) programban projektek megvalósítása. A LIFE természetvédelmi pályázatok keretében jelentős léptékű élőhely-rekonstrukciók és fajmegőrzési programok valósulhatnak meg, amelyek a természet és biológiai sokféleség, a körforgásos gazdaság és életminőség, az éghajlatváltozás mérséklése és alkalmazkodás valamint a tiszta energiára való átállás célterületeit integrálják.

A Hortobágyi Nemzeti Park kiemelt célja a biológiai sokféleség megőrzése, így a belterülettől északra eső területek alkalmasak Life programban definiálható projekt megvalósítására, aktív- és ökoturizmus célú fejlesztések (vizes élőhelyek csatorna áthelyezéssel) megvalósítására. További potenciát rejt a külterületen a Sáros – ér partján túraútvonal menti fejlesztési lehetősége.

Ennek keretében a térségi turisztikai alapú meglévő kapcsolatok erősítése, újabbak kialakítása; szuprastruktúra minőségi fejlesztése, bővítése a cél.

ÁTFOGÓ CÉL 2.: Nagyiván mint energiatudatos és öfenntartó település

A fenntartható fejlődés keretén belül a település célkitűzése az energiafelhasználás optimalizálása, a megújuló energiahasználat további fejlesztése. A megyei és térségi megújuló energiahasználatot figyelembe véve Nagyiván alkalmazza a megújuló energiákat, intézményei egy része napelemekkel felszerelt. A cél minden közintézmény energiahasználatának csökkentése, a megújuló energiák alkalmazása, valamint a lakossági energiahasználat korszerűsítése, kiváltása, a megújuló energiahasználat keretein belül a napkollektorok elterjedésének támogatása, továbbá az egyedi ingatlanok hőszigetelésének és energetikai korszerűsítésének népszerűsítése.

A település közvilágításának korszerűsítése, gazdaságosabb üzemmóddal, a színvonal megtartása vagy fejlesztése mellett.

Az önkormányzatokat és a gazdaságot sújtó energetikai válság rámutatott, hogy kiemelt cél kell, hogy legyen az energiahatékonyság előmozdítása és az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése. Ezen fejlesztések során figyelemmel kell lenni az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye alapján elfogadott Párizsi Megállapodásra, az ENSZ fenntartható fejlődési céljaira, valamint az (EU) 2020/852

európai parlamenti és tanácsi rendelet 17. cikkének értelmében vett, a jelentős károkozás elkerülését célzó (DNSH1: Do no significant harm) elvekre is.

A helyi önkormányzati épületek komplex energiahatékonysági beruházásai segítik a klímaváltozással szembeni ellenállóképesség növelését. A tervezett beavatkozásokhoz szemléletformáló tevékenységek kapcsolódhatnak, a lakossági energiafelhasználás optimalizálása érdekében. Cél az energiahatékony rendszerek lakossági alkalmazásának ösztönzése, szemléletformáló programok szervezése: a megújuló energiaforrások használatának elterjesztését segítő szemléletformálási akciók, figyelemmel a táj- és természetvédelem, valamint a klímaváltozás elleni küzdelem, összehangolt szempontrendszerére.

Nagyiván Község területén kinyerhető termál víz, így megvizsgálandó, hogyan lehetséges a geotermikus energia adta lehetőségek további kiaknázása. A geotermikus energia a Föld belső hőjéből származó energia. Azon mezőgazdasági vállalkozások, amelyek az üveg- és fóliaházak fűtésére vagy a termények szárítására a hagyományos fosszilis megoldásokról geotermikus energiaforrásra váltanak, igen jelentős energiamegtakarítást érnek el. Nagyiván Község területén fellelhető termálvíz is lehetőséget biztosít arra, hogy ezirányú fejlesztések kerülhessenek elindításra. A geotermikus energia felhasználásával nemcsak a növények számára biztosíthatók a legjobb környezeti és fejlődési feltételek az egész evolúciós szakaszuk alatt, hanem az energiaköltségek is nagyban csökkenthetők, és ami még fontosabb, a légszennyezés is maximálisan. A termálkút üzemeltetési költségei a kinyerhető hőenergiához viszonyítva alacsonyak még akkor is, ha a termálkútfúrás költsége kifejezetten magas és a rendszeres ellenőrzéstől, karbantartástól, időszakos átfogó vizsgálatoktól e technológia esetében sem lehet eltekinteni, ezért a termálvízre alapozott fűtés versenyképes. Szükséges annak felmérése, hogy hogyan oldható meg a leghatékonyabban a termálvíz hasznosítása mezőgazdasági célokra (üvegház) Nagyiván Községben.

A geotermikus energia és a termálvíz hosszabb távon turisztikai fejlesztéseket is megalapozhat, ilyen jellegű beavatkozások elindítása előtt átfogó versenytársелеmzés és átgondolt üzleti terv készítése szükséges. Konkrét beavatkozásként megfogalmazott fejlesztés a napenergia hasznosítására tervezett napelempark megvalósítása.

Nagyiván Község törekszik a települési zöld és kék infrastruktúra fenntartható fejlesztésére, a környezeti minőség javítására, beleértve az emberi egészséget és a települési környezetet hátrányosan érintő hatások enyhítését (pl. levegő-, zaj- és fényszennyezés), a helyi természeti erőforrások fenntartható hasznosítását és megőrzését.

A település egyik célja az öfenntartás megteremtése. Az öfenntartás egyszerre jelenti a megújuló energiák lehetőségeinek kihasználását, valamint a szükségletek megtermelését. Az öfenntartás jelenti a függetlenséget és a település jövőjét.

Ez jelenti egyrészt az energiát, melynek első lépései az intézmények energetikai fejlesztése (napkollektorok) kapcsán elkezdődtek. Támogatni szükséges az energiahatékonysági beruházásokat, melyek hosszútávon megtérülő befektetések.

Az élelmiszer termelés kapcsán az önkormányzati tulajdonú területeken növénytermesztés, valamint állattenyésztési program bevezetése és a meglévő gyümölcsös fenntartása. A helyben tenyésztett állatok értékesítése és helyben történő feldolgozásának szorgalmazása. A gyümölcsstermesztéssel összefüggésben annak helyi feldolgozását szorgalmazni kell. Cél, hogy létesüljenek önkormányzati feldolgozó üzemek, a helyi termékciklus megteremtése érdekében (helyi léptékű körforgásos gazdaság megteremtése).

ÁTFOGÓ CÉL 3.: Nagyiván, a szolgáltató település

Nagyivánon a mezőgazdasági és állattenyésztési mellett a szolgáltató jellegű vállalkozások jellemzőek. A szolgáltatások egyrészt a helybeli igényeket elégítik ki, de egyes szegmensekben ezeken túlmutatnak és kistérségi szerepkört is jelentenek. A település célkitűzése, hogy a lakosság részére a szolgáltatások helyben elérhetővé váljanak, így egy komfortosabb, szolgáltató település jöhet létre. A település legfontosabb célja a népességmegtartás és népességnövelés. A legnagyobb népességmegtartó erő a munka záloga a versenyképes vállalkozások letelepedése, a munkaerő mobilitás fokozása. A munkaerőpiaci versenyképesség alapja a képzett munkaerő, az elsősorban munkaerőfelvevő ágazatoknak megfelelő képzettségi szint elérése.

A településen a természeti és az öko-turizmus érhető tetten, ennek fejlesztése – kiemelten a nemzeti parkkal karöltve – indokolt. A Hortobágyra vezető út melletti Görbe csárda történelmi jelentőségű. A legenda szerint itt bújt meg Rózsa Sándor és alagútrendszer köti össze a Hortobágy – széli csárdákkal. A településen a népi építészetet őrzi a nemzeti park tájháza, mely udvari elrendezésében is ennek a vidéknek az építészét mutatja meg. Az egykori lakóházból (5363 Nagyiván, Szabadság út 2.) 1977-ben alakított ki tájházat a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság, mely az 1930-as évek életmódját és gazdálkodását mutatja be a nagyiváni puszta szélén. A kiállító tér egy szabadkéményes konyhából és két szobából áll. A Hortobágyi Nemzeti Park programcsomagjaiban, ajánlatott tematikus túraútvonaláiban is állomásként szerepel a tájház.

A helyi önkormányzat rentábilis fenntartása, önkormányzati településfejlesztési tevékenységek erősítése, a közszolgáltatások, az egészségügyi és szociális szolgáltatások fejlesztése, körének bővítése, minőségük és üzemeltetésük gazdaságosságának javítása. Nagyiván Község Önkormányzata célul tűzte ki a tercier szektor megerősítését, szolgáltató cégek betelepülésének elősegítését befektetés-ösztönzési programok segítségével (adópolitikai célkitűzések), a településmarketing intenzitásának növelését (Településmarketing tevékenységek). Településmarketing (szolgáltatási regiszter, kiadványok, internetes tájékoztató felület). A „Nagyiván mint energiatudatos és öfenntartó település” átfogó cél keretében megfogalmazásra került célkitűzés, hogy a helyben tenyésztett állatok értékesítése és helyben történő feldolgozásának szorgalmazása történjen. A településmarketing tevékenységekhez tartozóan törekedni szükséges a helyi termékek megismertetésére, bemutatására szélesebb közönség számára, brand-építés megvalósításával.

A digitalizáció vitathatatlanul a 20. és 21. század egyik meghatározó jelensége, amely alapvetően változtatja meg egy ország nemzetgazdaságának működését, állampolgárai mindennapi életét. Országos célkitűzés, hogy korszerű, nagysebességű szélessávú infrastruktúra, a digitális gazdaság, a digitális kompetencia fejlesztése és a digitális közszolgáltatások megvalósuljanak. Nagyiván Község esetében is fontos, hogy az optikai lefedettség megvalósuljon, tovább növekedjen (optikai hálózat fejlesztés), hiszen a korszerű infrastruktúra alapvető feltétele annak, hogy a magánemberek, vállalkozások, települések sikeres szereplői lehessenek az elkerülhetetlen digitális átalakulásnak.

A településvezetésnek törekedni szükséges az együttműködések fejlesztésére kiemelten a szolgáltató tercier szektor szereplőivel; a társadalmasítás, formálisabb és gyakoribb kapcsolattartás a településen található szereplőkkel (vállalkozókkal) javasolt. (egyeztető fórumok, „reggeli a polgármesterrel” típusú üzleti események generálása; együttműködés, kommunikáció és hálózatépítés).

Törekedni szükséges a meglévő gazdaság, ipar bővítésére, továbbfejlesztésére, üzleti infrastruktúra fejlesztésre, kialakítására, annak hatékony kiajánlására. Ennek előfeltétele a működési környezet javítása: hiányzó infrastrukturális elemek megvalósítása, meglévők minőségi fejlesztése. A településmarketing tevékenység keretében gazdaságfejlesztési tartalmú, például befektetést ösztönző kiadványok javasoltak. A fentiekén túl a „szolgáltató” település víziójához tartozóak a magas minőségű (köz)szolgáltatások, egészségügyi és szociális szolgáltatások is. Így – összhangban Nagyiván Község Helyi Esélyegyenlőségi Programjával – feladat az egészségügyi ellátáshoz való egyenlő hozzáférés biztosítása és az egészségügyi rendszerek rezilienciájának növelése – ideértve az alapellátást is –, valamint az intézményesített ellátásról a családi alapú és a közösségi alapú ellátásra való átállás előmozdítása. Fejlesztendő a korai gyermekgondozási szolgáltatások, minőségi oktatáshoz, egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása feladat. Átfogóan szükséges foglalkozni a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek – többek között a leginkább rászoruló személyek és a gyermekek – társadalmi integrációjának előmozdításával. A helyi társadalom belső kohéziója erősíthető a helyi közösségi és kulturális, sport és szabadidős terek és szolgáltatások fejlesztésével, mellyel a helyi társadalom összetartozásának erősítése, a kulturális intézmények innovatív módon történő felújítása, eszközfejlesztése valósulhat meg.

ÁTFOGÓ CÉL 4.: Agrár település, a nagyiváni hagyományos hortobágyi állattartás

A település adottsága a nagykiterjedésű legelőterületek mellett a termőföld, melynek művelése és az agrárium fejlesztése cél. Ösztönözni és támogatni kell az agrár szférában dolgozókat. A hortobágyi szarvasmarhatartás még a XX. század elején is a hagyományos módon folyt, ez Nagyiván tekintetében is elmondható. A települési agrárium napjainkban is az állattartásra alapul. Közel háromezer hektár gyeppel van használatban a helyi gazdaságok által. Tekintettel arra, hogy a település határának jelentős része ma védett terület, a világörökséghez tartozóan, egyéb típusú mezőgazdasági tevékenységre jellemzően nincs mód, lehetőség. A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) európai uniós és hazai jogszabályi felhatalmazás alapján teljes körű mezőgazdasági összeírást hajtott végre „Agrárcenzus, 2020” elnevezéssel. A census településsoros adatai is abszolút tükrözik, hogy a nagyiváni mezőgazdaság az állattartásra épül. A településen legnagyobb egyedszámban a juhok találhatók meg, de jelentős a szarvasmarha és a sertésállomány egyedszáma is. Az Agrárcenzus 2020 településsoros adatai alapján 1 633 darab szarvasmarha és 1 633 darab sertés, valamint 2 667 darab juh volt a településen.

Ösztönözni kell a legelőterületek fenntartását, azok folyamatos legeltetésre használatát. A meglévő állattartó telepek infrastrukturális és technológiai fejlesztésén túl a külterületi alkalmas területeken lehetőség szerint új állattartó telepek létesítését szorgalmazni kell. Az állattenyésztésnél a megújuló energiák környezettudatos alkalmazása (biomassza stb.) révén az állattartó telepek környezetbaráttá és energiatakarékosná tehetők. A külterület rendezettségéhez szükséges a mezőgazdasági üzemek megfelelő lehatárolása, a roncsolt felületek rekultivációja, törekedve a hagyományos tájszerkezet megőrzésére, kiemelten figyelve arra, hogy a hálózati elemek (utak, csatornák) zöldfolyosó szerepe erősödjön. Az élelmiszer termelés kapcsán az önkormányzati tulajdonú területeken növénytermesztés, valamint állattenyésztési program bevezetése és a meglévő gyümölcsös fenntartása. A helyben tenyésztett állatok értékesítése és helyben történő feldolgozásának szorgalmazása. A gyümölcstermesztéssel összefüggésben annak helyi feldolgozását szorgalmazni kell.

Nagyiván Község számára kitörési pontként definiálható a vidéki (agrár)gazdaság üzleti infrastrukturális háttérének támogatása az agrár-vidékfejlesztési támogatásokat kiegészítve. Tekintettel arra, hogy a település külterületének jelentős részét lefedi a Hortobágyi Nemzeti Park, releváns a védett őshonos állatok (például magyar szürke szarvasmarha) jelenléte. A különböző gazdálkodási rendszerekben a magas genetikai értéket képviselő és sokszor kihalással/genetikai erózióval fenyegetett mezőgazdasági szempontból értékes növény- és állatfajok/fajták védelmét szükségessé teszi számos ökológiai, gazdasági ok. A helyi viszonyokhoz jobban simuló tájfajták hozzájárulnak a tájfenntartáshoz és a biodiverzifikációhoz. Az őshonos fajták megőrzése egyúttal hatékonyabb termelést is biztosíthatnak a jobb alkalmazkodásból kifolyólag, illetve a növekvő helyi termékek iránti igény emelt keresletet elégíthet ki. Így ösztönözni szükséges az alacsony létszámmal rendelkező védett őshonos, veszélyeztetett mezőgazdasági és fajtarekonstrukció alatt álló állatfajták állományának a fajták hagyományos tartási-, takarmányozási körülmények, in situ feltételek közötti populációjának fenntartását a genetikai állomány megőrzéséről és az adott állatfajták fennmaradását biztosító tenyésztési programokról szóló jogszabályok keretein belül. A védett természeti területek határában a természetvédelmi érdekeket szem előtt tartó területhasználatok, gazdálkodási formák előnyben részesítendőek. Az állattartás feltételrendszerének javítása nemcsak gazdasági, hanem társadalmi szempontból is kiemelt fontosságú, hiszen a gazdálkodói korszerkezet kedvezőtlen tendenciájú, a fiatal gazdálkodók aránya alacsony, a gazdálkodói réteg öregedése folyamatosan növekszik. Amennyiben nem kapcsolódnak be elégséges mértékben fiatalok a gazdálkodásba, a mezőgazdaság humán feltételei nem lesznek megfelelően biztosítottak. A jövő fenntartható mezőgazdaságának megteremtéséhez, biztosításához az egyik legfontosabb feladat a mezőgazdaságban szakember és gazdálkodói utánpótlás biztosítása, a fiatalok életképes gazdálkodóvá válásának segítése, a fiatal gazdák támogatása. A magyar táj változatossága és értékgazdagsága szempontjából különösen lényeges annak a gazdálkodói tudásnak az átadása, amely

generációk (apa és fia) között valósulhat meg és biztosíthatja a táji, klimatikus adottságokhoz való alkalmazkodást a gazdálkodás során. A generációk közötti tudásátadás fejlesztése szükséges a generációváltás során. Cél a mezőgazdálkodásban a generáció váltás problémáinak orvoslása, ismeretátadás, a mezőgazdálkodás, az állattartás elismertségének növelése, vonzóvá tétele.

A fentieket kiegészítendő – hozzájárulva Nagyiván turisztikai potenciálját erősítendő – megvizsgálandó az őshonos fajták tekintetében bemutatóhely-fejlesztési beavatkozások megvalósíthatósága, a közösségi jelentőségű fajok és élőhely-típusok ismertségének és társadalmi elfogadottságának javítása érdekében.

2.a.b. Településfejlesztési elvek

A településfejlesztési irányok kijelölése során vannak olyan meghatározó alapelvek, amelyek meghatározóak a település fejlesztésének egésze, a beavatkozások tervezése szempontjából.

Nagyiván településfejlesztési alapelvei az alábbiak:

Fenntartható fejlődés:

A fenntartható fejlődés az emberiség, az egyes emberek és társadalmak közvetlenül vagy a gazdaság révén szükségleteik kielégítése érdekében természetes környezetükből veszik el azokat a javakat, amelyeket a földi rendszer létezése óta felhalmozott. A fenntarthatóság biztosítása azt kívánja tőlünk, hogy a jelen és jövő generációk létfeltételeihez szükséges természeti és épített környezet minőségét, értékeit megőrizzük. Ettől a rendszertől az ember annyit és olyan körülmények között vehet el, hogy ne sértse saját létkielégítésének jövőbeli esélyeit. A fenntartható fejlődés célja mindezek értelmében az emberi társadalom fenntartása.

Ebben a feladatban a környezet feltételként jelenik meg, amely azt jelenti, hogy addig a mértékig használhatjuk természetes környezetünk erőforrásait, amíg nem sértjük annak megújulási lehetőségét. A gazdaság a társadalom fenntartásának és ezen keresztül a környezet használatának eszköze. Ezt az eszközt bölcsen, a társadalom hasznára, a környezet sérelme nélkül kell használnunk.

A klímaváltozás kockázata két módon jut érvényre: egyfelől visszafordíthatatlan vagy csak igen nagy erőfeszítésekkel korrigálható veszteségeket okoz (emberi egészségkárosodás/többlethalálozás, pótolhatatlan biodiverzitás csökkenése, módosuló hidrológiai ciklus stb.), másfelől tekintélyes anyagi erőforrásokat (védekező, helyreállító tevékenységek növekvő ráfordításai) von el a további fejlődéstől-fejlesztésektől. Ezért a növekvő klímaváltozás korunk egyik legfenyegetőbb, ún. fenntarthatatlan folyamata. A klímaváltozás elleni védekezés, valamint az ahhoz történő kényszerű alkalmazkodás egyik leghatékonyabb rendezőelve a manapság világszerte és hazánkban is egyre nagyobb figyelmet keltő fenntartható fejlődés (a továbbiakban: FF) gyakorlata.

A fenntartható fejlődés, olyan fejlődési-fejlesztési folyamatok együttese, amely az életminőség hosszú távú, egyenletesen biztosítható javulását szolgálja az adott ökológiai keretek között. Ezért a természeti erőforrásokkal, a környezettel való fenntartható gazdálkodásnak együtt kell érvényesülnie a jólét elérését, megtartását elősegítő gazdasági fejlődéssel, valamint a szociális esélyegyenlőség folyamatos növelésével - a FF fogalmában tehát a gazdasági, társadalmi fejlődést egységben kell értelmezni az ökológiai fenntarthatósággal (Szlávik 2004). Mára a fenntarthatóság jelentősége a nemzetközi és nemzeti intézmények célkitűző és tervező-stratégiai tevékenységében olyan domináns szerepet tölt be, hogy joggal említhetjük a XXI. század elejének „civilizációs fordulataként”.

Az EU a tagállamok mellett felkért társult országokat is, hogy az EU stratégiával összhangban készítsék el saját stratégiájukat. A Bizottság a fenntartható fejlődés stratégiáját meghatározó alapelvekről szóló, 2005-ben született deklarációja szerint az Unió elkötelezett a fenntartható fejlődés mellett, amely minden politikáját és cselekedetét meghatározza. Az Unió megújított Fenntartható Fejlődés Stratégiájának jóváhagyása a 2006. júniusi Európai Tanács napirendjén szerepelt.

1992-ben Rio de Janeiro -ban rendezett ENSZ Környezet és Fejlődés Konferencián elfogadott „Agenda 21” program („LA 21”) értékelése kapcsán fogalmazódott meg a fenntartható fejlődés helyi, lokális programja.

Ezzel a modellel - általános „receptúrával” - a cél az, hogy elveket (vezérfonalat) fogalmazzon meg a helyi önkormányzat(ok), valamint a helyi lakosok, közösségek számára a fenntarthatóság tennivalóinak, helyi programjának kidolgozása, megvalósítása érdekében.

A „Local Agenda 21” program az általános érvényű fenntartható fejlődés konkrét, gyakorlati megvalósítását a helyi adottságok, érdekek alapján, az önkormányzat és a helyi lakosok, közösségek széleskörű együtt munkálkodásával javasolja folytatni. Az alapfeladat itt a helyi hatáskörben befolyásolható fejlődés (beruházások, fejlesztések, felújítások, intézkedések, szabályozás stb.) olyan irányú alakítása, amely mind jobban előtérbe helyezi „a helybeni” életminőség, környezeti állapot

javítását, valamint a helyi erőforrások - talaj, vízkészlet, energia, emberi- és jövedelemtermelő erőforrások stb.- tartamos, azaz nem kimerítő kiaknázását. További fontos elvárás, hogy valamennyi nem helyi erőforrásra támaszkodó, de helyi felhasználásban szerepet játszó beruházó-fejlesztő, termelő-szolgáltató- és fogyasztó törekedjen a fenntarthatóságot figyelembe vevő megoldások, eljárások igénybe vételére, szokások kialakítására. Ennek megvalósíthatóságát a megfelelő politikai akarat megléte és helyi társadalmi-közösségi kultúra jellege együttesen szabja meg és egy racionális tervezési folyamat útján kimunkált stratégia foglalja rendezett keretbe.

A Fenntartható Fejlődés Nemzeti Stratégia (FFNS) globális összefüggéseket is tükröző, nemzeti szintű prioritásai és fókuszai - az előzőekkel is összefüggésben - a következők:

- a gazdaság anyag- és energiaigényességének racionalizálása;
- a fenntarthatatlan társadalmi folyamatok kezelése és szabályozása;
- környezeti rendszerek fenntartható hasznosítása.

Nagyivánban a fenntartható fejlődés tekintetében figyelembe kell venni a Hortobágyi Nemzeti Park világörökségi területét, ahol biztosítani kell a növény és állatvilág élőhelyének megmaradását, szigorúan be kell tartani a természetvédelmi előírásokat.

Fenntartható növekedés:

Környezetileg fenntartható növekedés elősegítése, amely elsősorban a meglévő erőforrások hatékonyabb felhasználását, a környezetbarát településfejlesztést segíti. Ennek a legfőbb elemei a következők:

- A település fejlesztési koncepciója a klímabarát növekedést alapelvnek tekinti. Bármilyen fejlesztés is valósul meg a jövőben, az bizonyíthatóan járuljon hozzá a fenntartható fejlődéshez, csökkentse a környezeti terhelést.
- Fenntartható építés alkalmazása a településfejlesztés során.
- Környezetbarát iparfejlesztés a gazdaságfejlesztés kapcsán.
- Gazdasági üzemek fejlesztése, létesítése során előtérbe kell helyezni a megújuló energiahasználatot és az energiatárolás racionalizálását.
- A helyi gazdaság fejlesztése különös tekintettel a külterületi telepekre
- Energiahatékonysági beruházások támogatása
- Megújuló energia alkalmazása
- A megújuló energiahasznosítási területén belül napelempark létesítése
- A környezeti terhelés csökkentése érdekében preferálni kell a kerékpáros és gyalogos közlekedést, melynek feltétele a kiépített gyalogos és kerékpáros úthálózat

A fenntartható társadalom és gazdaság elveinek megvalósítására törekedni a lehetőségekhez mérten az egyes fejlesztési projekteknél.

Egységes növekedés:

Nagyiván fejlesztése során kiemelt szempont a területileg egységes társadalmi, gazdasági fejlődés elve. A fejlesztések során figyelembe kell venni az eltérő fejlettségű és adottságú településrészek, és az egymástól térben távolabb eső településrészek kiegyensúlyozott fejlesztését. A területi kohézió, a hátrányok mérséklése olyan alapelvek, amelyek lehetővé teszik, hogy a település elkülönülő részei ne ellentmondásosan, hanem tudatosan és egyenlő mértékben fejlődjenek.

Versenyképes fejlődés:

Településfejlesztés során kiemelten kell azokra a területekre, helyzeti előnyökre figyelni, ahol Nagyivánnak versenyelőnyei vannak. Elsősorban a mezőgazdasági termékfeldolgozáshoz és állattenyésztéshez köthető ipari – szolgáltató vállalkozások, mezőgazdaság, agrárszféra, és állattartás fejlesztését kell előtérbe helyezni. Ezeknek a területeknek a fejlesztésével biztosítható, hogy stabilizálódjanak és kibontakozzanak a település tartós versenyelőnyei. Ezeknek a területnek a kiaknázatlan lehetőségeit kell a jövőben hasznosítani és ezen terület versenyképes fejlesztésének pozícionálása a jövő záloga.

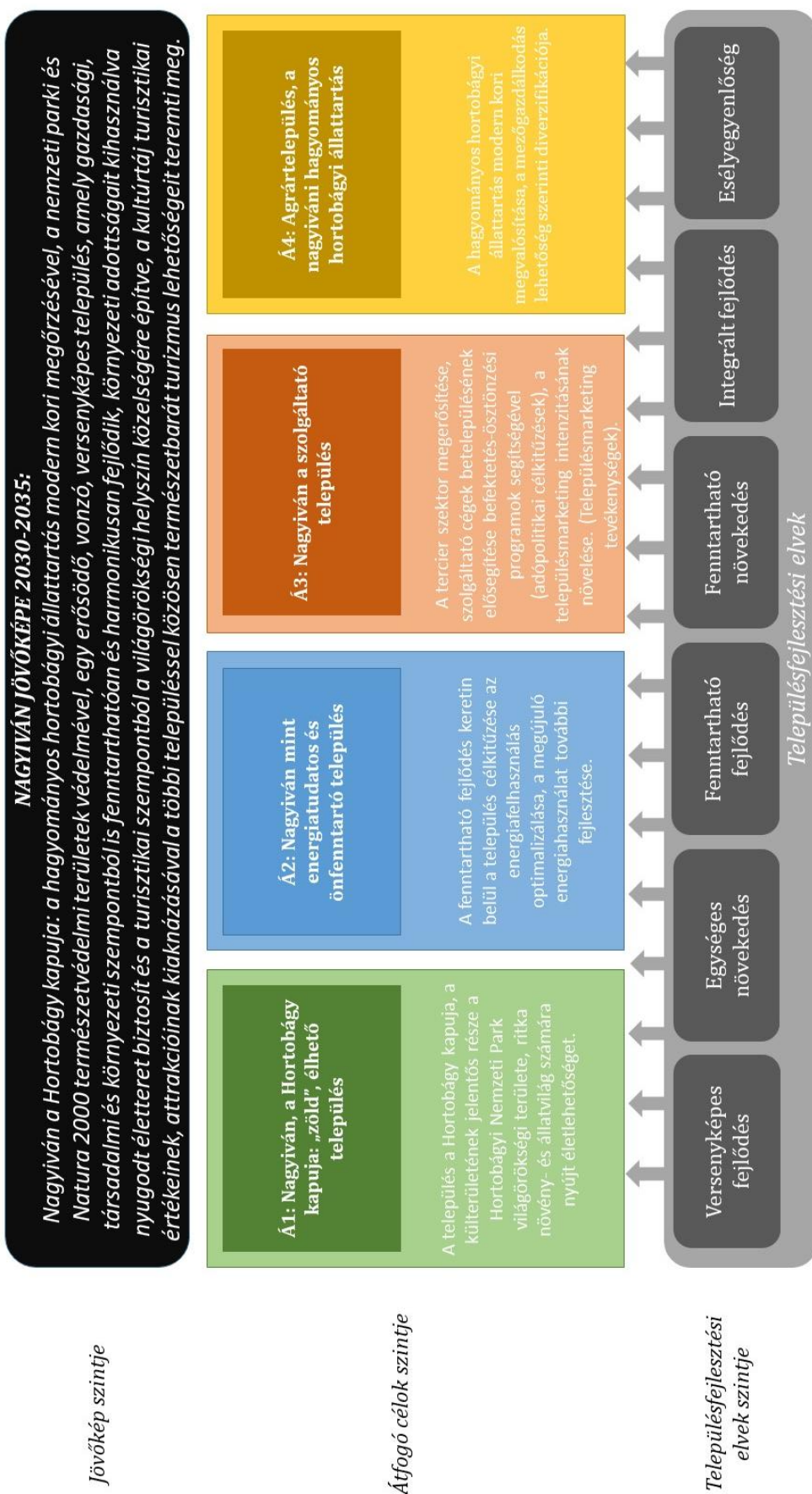

Integrált fejlődés:

Az integrált megközelítés egyszerre tartalmazza a fizikai és az ágazati szemléletet. Az integrált fejlesztési szemlélet alapján olyan fejlesztésekre van szükség, amelyek egyszerre járulnak hozzá a település fizikai, társadalmi, gazdasági, környezeti és műszaki környezetének fejlődéséhez. A pontszerű fejlesztések helyett a komplex, egymással hatással bíró fejlesztéseket kell előtérbe helyezni. Az integrált fejlesztési szemlélet része, hogy a településfejlesztési politikában az önkormányzati fejlesztések ösztönzik a magánérő, magántőke mobilizálását.

Esélyegyenlőség és társadalmi szolidaritás biztosítása:

Nagyiván fejlesztési elképzelései kapcsán törekedni kell az esélyegyenlőség biztosítására, mely alapján a településen élő különböző társadalmi osztályok és rétegek is egyenlő módon, egységesen részesülhessenek a fejlesztés eredményeiben. A társadalmilag alacsonyabb jövedelemmel rendelkező réteg segítése érdekében a fejlesztés eszközeivel is biztosítani kell a társadalmi szolidaritást.

1. ábra: Fejlesztési terv célrendszere (átnézeti ábra)

(saját szerkesztés)

2. b. A településfejlesztési célok rendszerének és a célok összefüggései vázlata

2.b.a. A Fejlesztési terv célrendszerének belső összefüggés vizsgálata

A Fejlesztési tervben megfogalmazott átfogó célok számos vetülettel rendelkeznek, egymást erősítő hatásúak. Az egyes beazonosítható vetületeket (társadalmi, gazdasági, infrastrukturális, környezeti) a lenti táblázatban kerültek összefoglalásra.

	Átfogó célok			
	Á1: Nagyiván a Hortobágy kapuja	Á2: Nagyiván önfenntartó település	Á3: Nagyiván szolgáltató település	Á4: Nagyiván agrártelepülés
Társadalmi vetület	Civil közösségben a tudatos természetvédelem megteremtése	Népességmegtartás, népesség növelés Civil társadalom energiatudatos fogyasztóvá tétele	A szolgáltatások fejlesztése	Agrár szférában és állattenyésztésben dolgozók ösztönzése
Gazdasági vetület	A környezetbarát turizmus feltételeinek megteremtése	Energiafelhasználás optimalizálása	Munkahely teremtés Vállalkozás ösztönzés	Állattartó telepek, mg-i termékfeldolgozó üzemek
Infrastrukturális vetület	Környezetbarát infrastruktúra megvalósítása	Napkollektor létesítésének támogatása	Nagysebességű adatátvitel megvalósítás Gyorsforgalmi útkapcsolat	Megújuló energia alkalmazása
Környezeti vetület	A meglévő élettér, környezet megvédése, a környezeti feltételek megőrzése	Megfelelő életminőségű élettér	Környezetbarát technológiák	Környezetkímélő gazdálkodás
	Élettér fenntartás	Egyedi ingatlanok hő- és hangszigetelése, energetikai korszerűsítés		Öntözéses gazdálkodás
	Közterületek fejlesztése, zöldterületek fenntartása	Energiatakarékos közvilágítás Megújuló energia hasznosítása		

2. táblázat: Átfogó tematikus célok vetületei

(Saját szerkesztés)

2.b.b. Kapcsolódás a Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye Területfejlesztési Koncepciójához és Programjához

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (a továbbiakban: Tftv.) határozza meg részletesen a megyei önkormányzatok területfejlesztéssel kapcsolatos feladat- és hatásköreit. A Tftv. 11. § (1) bekezdése a területfejlesztési feladatok kapcsán írja elő, hogy a megyei önkormányzatnak a területfejlesztési tervezéssel összefüggő feladatok ellátása körében az országos fejlesztési és területfejlesztési koncepcióval összhangban ki kell dolgoznia és el kell fogadnia a megye területfejlesztési koncepcióját és területfejlesztési programját. A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 27. § (1) bekezdése szerint a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Önkormányzat területfejlesztési, vidékfejlesztési, területrendezési, valamint koordinációs feladatokat lát el. A törvény alapján a területfejlesztés lett a megyék (megyei önkormányzatok) egyik legfontosabb feladata, amelyet a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény későbbi módosításai tovább erősítettek. A 2021. év kiemelt feladata az átfogó céljait tekintve 2030-ig érvényes területfejlesztési koncepció felülvizsgálata és aktualizálása, valamint a 2021-2027-es időszakra új területfejlesztési program (stratégiai és operatív programrészek) kidolgozása.

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Közgyűlése a 12/2021. (III.30.) számú határozatával fogadta el a 2021 – 2027 időszakra vonatkozó Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Programot.

Megyei Területfejlesztési Program 2021-2027. céljai	
Átfogó célok	A1) BŐVÜLŐ GAZDASÁG – Kapcsolódás a makrogazdasági fejlődési tengelyekre
Átfogó célok	A2) ÉLTETŐ ÉS ÉLHETŐ KÖRNYEZET – Társadalom - kultúrtájak dinamikus egyensúlya
Átfogó célok	A3) EMELKEDŐ KÖZJÓ – Gyarapodó - együttműködő társadalom
Stratégiai területi célok	T1) ÚJ NÖVEKEDÉSI ÖVEZET – Jászság és a szolnoki településeggyüttes Budapest kiteljesedő erőterében
Stratégiai területi célok	T2) FELZÁRKÓZÓ TISZÁNTÚLI TÉRSÉGEK – Új lehetőségek a belső periférikus helyzet felszámolására
Stratégiai területi célok	T3) FORMÁLÓDÓ TISZA-ÖKORÉGIÓ – Nemzetközi együttműködés a fenntartható Tisza-völgyért
Stratégiai specifikus célok	S1) ÉPÍTŐ MUNKA – A munkába állás feltételeinek fejlesztése a gazdasági növekedés, valamint a területi és társadalmi felzárkózás érdekében
Stratégiai specifikus célok	S2) ÉRTÉKŐRZŐ TÁJHASZNÁLAT – Megújuló agrárium és kiteljesedő természetközeli turizmus
Stratégiai specifikus célok	S3) VONZÓ TELEPÜLÉSEK – Komfortosodó városok, községek
Stratégiai specifikus célok	S4) ÉRVÉNYESÜLŐ KÖZAKARAT – A helyi társadalom bevonása a fejlesztéspolitika alakításába

3. táblázat: Vármegyei Területfejlesztési Program céljai

(Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Koncepció 2021-2030 (elfogadta: Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Közgyűlés 11/2021. (III.30.) számú határozatával))

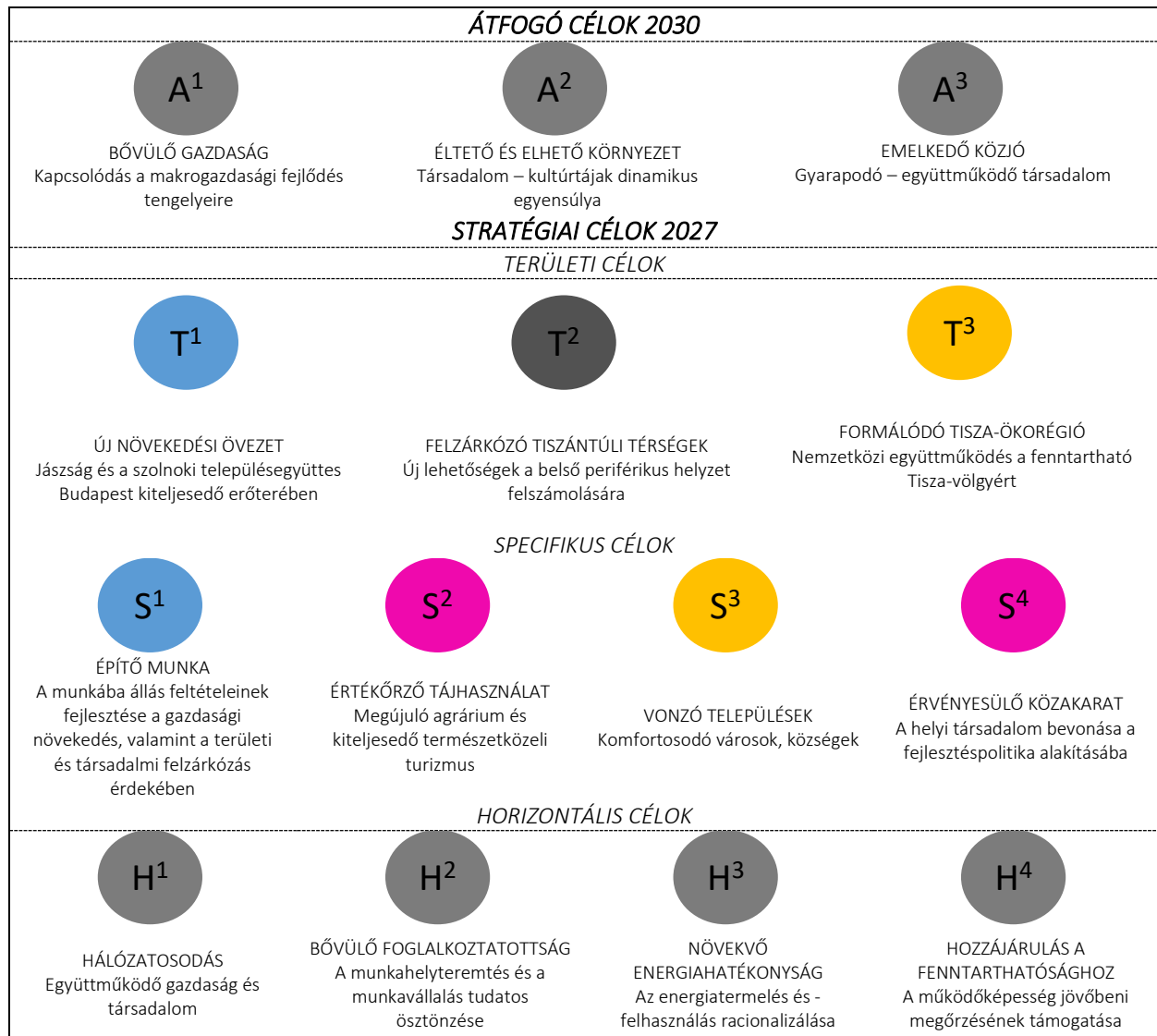
Jász – Nagykun – Szolnok Vármegye - 2021-2027

Jász-Nagykun-Szolnok megye Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Közgyűlés 33/2021. (VI.30.) számú határozatával fogadta el a 2021-2027. programozási időszakra vonatkozó Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Előzetes Integrált Területi Program 1.0 változatát. Annak 3.0. verziószámú változatát a (Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Közgyűlés 22/2024 (V.24.) számú határozatával fogadták el.

2021-2027 közötti időszakra vonatkozó stratégiai célrendszere három átfogó célt tartalmaz, amely az alábbiak:

- **A1:** Erőteljes kapcsolódás a makrogazdaság fejlődési tengelyeihez
- **A2:** Változatos kultúrtájak dinamikus egyensúlya
- **A3:** Egészséges, képzett lakosság, együttműködő társadalom

2. ábra: Jász - Nagykun - Szolnok megye stratégiai célrendszere

(Forrás: Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Közgyűlés 33/2021. (VI.30.) számú határozatával elfogadott, a 2021-2027. programozási időszakra vonatkozó Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Előzetes Integrált Területi Program 1.0 változata)

Nagyiván Község Településfejlesztési tervében rögzített célok és Jász –Nagykun – Szolnok Vármegye 2021-2027. időszakra vonatkozó célkitűzéseinek illeszkedésvizsgálatát az alábbi táblázat tartalmazza:

Vármegyei fejlesztési célok	Nagyiván Község Településfejlesztési tervének céljai			
	Á1: Nagyiván a Hortobágy kapuja	Á2: Nagyiván önfenntartó település	Á3: Nagyiván szolgáltató település	Á4: Nagyiván agrártelepülés
A1) BŐVÜLŐ GAZDASÁG	Nagyiván Községben a Hortobágy kapujaként, kihasználva a Nemzeti Hortobágyi	Nagyiván Községben nemcsak a közületi és a lakossági szektor, hanem a kkv szektor is	Nagyiván Községben a lakosság részére egyre több szolgáltatás helyben elérhetővé	Nagyiván Községben a hagyományos hortobágyi szarvasmarhatartás és

Vármegyei fejlesztési célok	Nagyiván Község Településfejlesztési tervének céljai			
	Á1: Nagyiván a Hortobágy kapuja	Á2: Nagyiván önfenntartó település	Á3: Nagyiván szolgáltató település	Á4: Nagyiván agrártelepülés
	Parkban rejlő turisztikai potenciált, például a belterülettől északra Life program (ökoturizmus, aktív, vizes élőhelyek csatorna áthelyezéssel) megvalósításával, az idegenforgalom nő.	sokat lép az energetikai fejlesztések területén, egyre jelentősebb a megújuló energia aránya a településen.	válík, így egy komfortosabb, szolgáltató település jöhet létre, diverzifikálódik a település gazdasága.	egyéb élelmiszer előállítás erősödő. Az élelmiszerek elsődleges feldolgozása is egyre nagyobb arányban történik a településen.
A2) ÉLTETŐ ÉS ÉLHETŐ KÖRNYEZET	Nagyiván Község erőteljesen elmozdul a gazdaság - társadalom - természet tartós harmóniája felé, a természeti örökség megőrzése és annak turisztikai potenciáljának kiaknázása irányába.	Nagyiván Községben az életminőség fejlődése környezetbarát módon, az energiatudatosság és a külső energiaellátásoktól való fokozatos leválás, az önfenntartás irányába történik.	A teremtett és mesterséges környezet kapcsolatára vonatkozó vármegyei célkitűzés tématerületei nincs fedésben Nagyiván szolgáltató település átfogó céllal.	A teremtett és mesterséges környezet kapcsolata Nagyiván Községben a külterületének túlnyomó többségét lefedő Hortobágyi Nemzeti Park miatt kiemelt fontosságú szempont. A természeti örökség megőrzése a hagyományos, a nemzeti parki területekkel összeegyeztethető agrárfejlesztésekkel valósítható meg.
A3) EMELKEDŐ KÖZJÓ	A társadalmi felzárkóztatásra vonatkozó vármegyei célkitűzés tématerületei nincs fedésben Nagyiván a Hortobágy kapuja átfogó céllal.	A társadalmi felzárkóztatásra vonatkozó vármegyei célkitűzés tématerületeihez a „Nagyiván önfenntartó település” az alapvető szükségletek helyben történő előállítására való törekvéssel az önfenntartás irányába való elmozdulás kapcsolódik. Kiemelt területként a helyben tenyésztett állatok értékesítése és helyben történő feldolgozásának szorgalmazása rendelhető ide.	Nagyiván Községben a népesség képzettségének és egészségi állapotának folyamatos emelése a szolgáltató település egyik alapvető célkitűzése, mellyel biztosítható a társadalmi felzárkózás.	A társadalmi felzárkóztatásra vonatkozó vármegyei célkitűzés tématerületei nincs fedésben Nagyiván agrártelepülés átfogó céllal.
T1) ÚJ NÖVEKEDÉSI ÖVEZET	Nem releváns (a vármegyei területi cél területi fókuszja miatt)	Nem releváns (a vármegyei területi cél területi fókuszja miatt)	Nem releváns (a vármegyei területi cél területi fókuszja miatt)	Nem releváns (a vármegyei területi cél területi fókuszja miatt)

Vármegyei fejlesztési célok	Nagyiván Község Településfejlesztési tervének céljai			
	Á1: Nagyiván a Hortobágy kapuja	Á2: Nagyiván önfenntartó település	Á3: Nagyiván szolgáltató település	Á4: Nagyiván agrártelepülés
T2) FELZÁRKÓZÓ TISZÁNTÚLI TÉRSÉGEK	Nem releváns (a vármegyei területi cél területi fókusza miatt)	Nem releváns (a vármegyei területi cél területi fókusza miatt)	Nem releváns (a vármegyei területi cél területi fókusza miatt)	Nem releváns (a vármegyei területi cél területi fókusza miatt)
T3) FORMÁLÓDÓ TISZA-ÖKORÉGIÓ	Nagyiván Község számára a külterületének túlnyomó többségét lefedő Hortobágyi Nemzeti Parkhoz tartozó területekben rejlő turisztikai potenciál azonosítható be fejlődési lehetőségként.	A „T3) Formálódó Tisza-ökorégió” vármegyei területi cél a vármegyei térszerkezet és a térszerkezetben rejlő fejlesztési potenciál tekintetében fogalmaz meg célkitűzéseket, nem tematikus logikájú.	A „T3) Formálódó Tisza-ökorégió” vármegyei területi cél a vármegyei térszerkezet és a térszerkezetben rejlő fejlesztési potenciál tekintetében fogalmaz meg célkitűzéseket, nem tematikus logikájú.	A „T3) Formálódó Tisza-ökorégió” vármegyei területi cél a vármegyei térszerkezet és a térszerkezetben rejlő fejlesztési potenciál tekintetében fogalmaz meg célkitűzéseket, nem tematikus logikájú.

4. táblázat: Nagyiván Község Településfejlesztési tervének célrendszere és a Vármegyei Területfejlesztési Program célrendszere illeszkedésvizsgálata

(Saját szerkesztés)

A fenti illeszkedésvizsgálat összefoglaló, az illeszkedések koherenciájának erősségét is szemléltető táblázata az alábbi:

Vármegyei fejlesztési célok	Nagyiván Község Településfejlesztési tervének céljai			
	Á1: Nagyiván a Hortobágy kapuja	Á2: Nagyiván önfenntartó település	Á3: Nagyiván szolgáltató település	Á4: Nagyiván agrártelepülés
A ¹	xx	x	x	xx
A ²	xx	x		xx
A ³		x	x	
T ¹				
T ²				
T ³	xx			

xx	erős kapcsolat
x	közepes kapcsolat
	gyenge vagy nincs kapcsolat

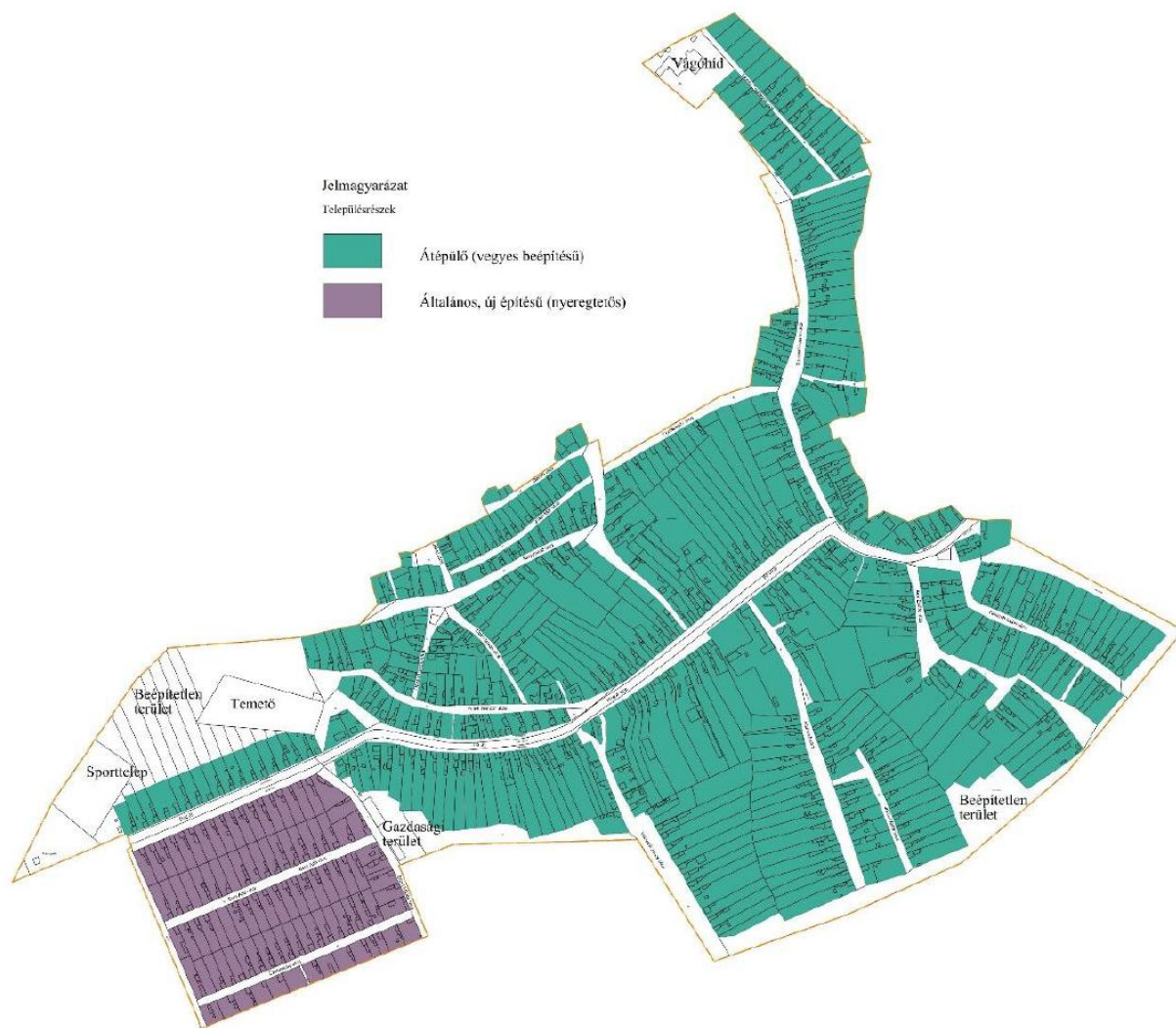
5. táblázat: Nagyiván Község Településfejlesztési tervének célrendszere és a Vármegyei Területfejlesztési Program célrendszere illeszkedésvizsgálata - Összefoglalás

(Saját szerkesztés)

2. c. Az integrált és tematikus beavatkozási területek

Nagyiván területén a településrészek lehatárolásánál figyelembe lett véve a településszerkezet, az elhelyezett létesítmények, a településrészek jellege. Fentiek alapján a belterületen a településképi arculati kézikönyvvel összhangban a következő településrészek találhatók:

- Átéptülő (vegyes beépítésű) településrész
- Általános (új építésű) településrész

1. térkép: Településrészek lehatárolása

(Saját szerkesztés)

Jelen stratégia az akcióterületi lehatárolás módszertanát nem alkalmazza, tekintettel a település méretére, lakosságszámára, illetve a településszerkezet viszonylagos homogenitására. A módszertani elvárásoknak megfelelő akcióterület (elvárt minimális lakosságszám, stb.) nem jelölhető ki. Jelen Akcióterületek kijelölésére lehetőség van a Stratégia későbbi felülvizsgálatakor és/vagy kiegészítésekor. Emiatt jelen Stratégia nem rögzít akcióterületekhez köthető projekteket (akcióterületi projektek).

Fejlesztési célok az egyes településrészekre:

1. Átéptető településrész

A település központi területén településközpont rehabilitáció tervezett, amely jelenti egyrészt az intézmények és lakóépületek külső felújítását és energetikai korszerűsítését. A településrészen a belterületi úthálózat fejlesztése kiemelt fontosságú. A központi részen a megújult intézmények fenntartása, a megújuló energiahasználat támogatása kiemelt fontosságú. A Fő út 98/a alatti ingatlanon mini bölcsőde létrehozása tervezett. Az intézmények parkolóinak fejlesztése, és az egységes zöldfelületi rendszer létrehozása a településképet javítja. A központi részen a Fő út 36 szám alatti ingatlanon játszótér kialakítása és folyamatos fenntartása kiemelt cél. Az üresen álló, bontandó, vagy felújításra szoruló családiházak felújítása a településképet vonzóbbá teszi.

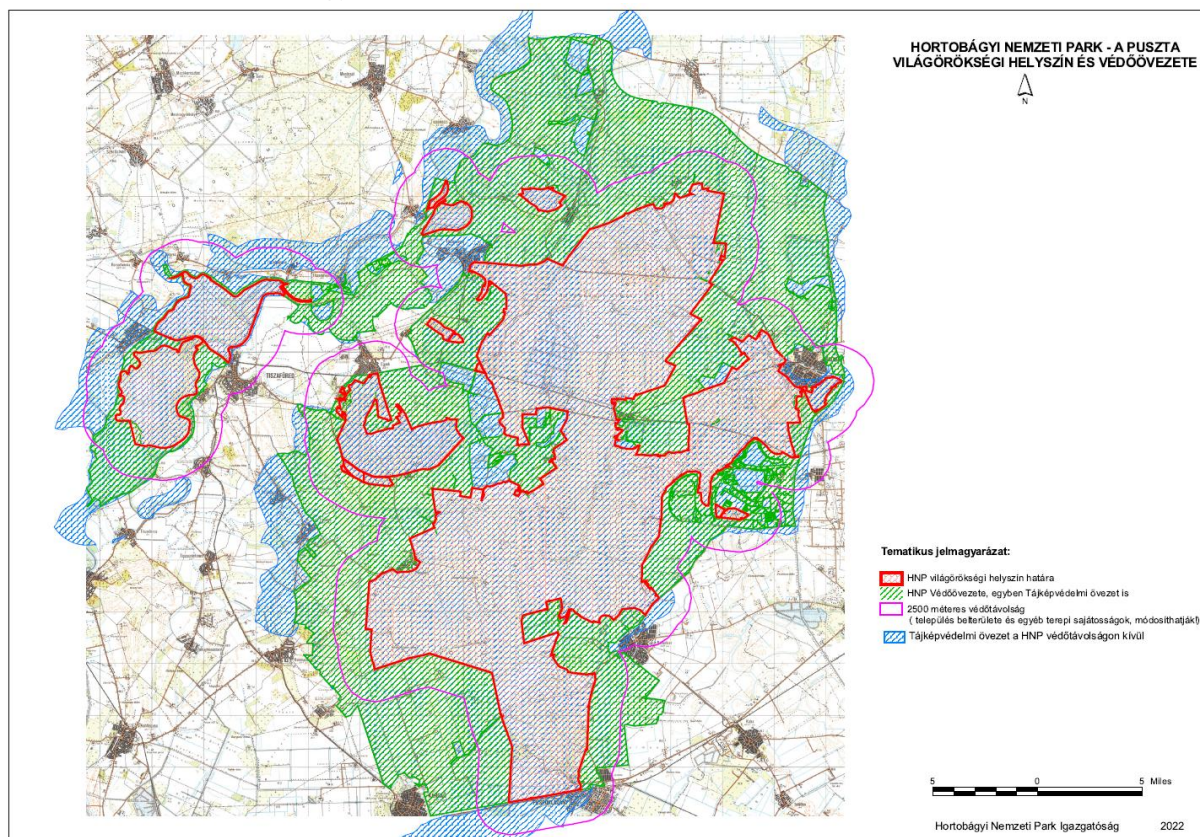
2. Általános településrész

A területen a családiházak energetikai korszerűsítését, felújítását támogatni kell. az üresen álló telkek beépítését szorgalmazni szükséges. A rossz állagú épületek felújítása, vagy az avult épületek bontása és az így felszabaduló terület beépítése a településképet vonzóbbá teszi. A közterületek rendezésével, utcafásításokkal az utcaképek megváltoznak, vonzóvá teszik a területet.

2. d. Az épített és természeti örökség védelme követelményei

Az országos védelem alatt álló művi értékeket, azok műemléki környezetét a fejlesztések kijelölése során figyelembe kell venni. A művi érték környezetében olyan fejlesztés, amely az érték bemutatathatóságát, fenntartását veszélyeztetné nem létesíthető. Nagyivánon a belterületen három országos védelem alatt álló művi érték található, melyek a fejlesztési tervlapon műemléki környezetükkel lehatárolásra kerültek.

Nagyiván közigazgatási területének nagy része világörökségi helyszín, Hortobágy, a puszta természeti értékek területe, a Hortobágyi Nemzeti Park része.

A fejlesztések során cél a tájat meghatározó természeti értékek védelme, különösen rövidfűvű szikes gyepek, mocsarak, vizes élőhelyek vegetációjának és élőhelyének megőrzése. A tájkép, az egyedi látvány megőrzése így a természeti és művi elemek egységes megjelenésének védelme, a kevés számú, elszórtan fellelhető tájalkotó elem megőrzése, a táji művi értékek (hodály, gémeskút) fennmaradásának biztosítása. A tájkép, a végláthatatlan füves puszta, a délibáb és a töretlen látóhatár megőrzésének biztosítása, védelme a fő fejlesztési cél. A tájhasználat során csak az extenzíven legeltethető őshonos és honosult állatok hagyományos legeltetése tartható fenn. A világörökségi területen a kialakult természetes állapot megőrzését kell biztosítani.

A Hortobágyi Nemzeti Park, mint puszta kiemelkedő egyetemes érték attribútumai a Hortobágyi nemzeti Park Igazgatósága adatszolgáltatása alapján:

Érték ka- tegória	Attribútum-csoportok	Attribútumok
A tájat megha-tá- rozó ter- mészeti értékek	Szikes talajok és változatos mikro-mor- fológiájuk	Sziki mikro-formák (padkák, szikfokok, szikes lapo- sok)
	Szik által befolyásolt száraz és vizes pusztai élőhelyek élővilága	Rövidfűvű szikes gyepek, zsombékosok, löszgyepek, mocsarak, mocsárrétek vegetációja
		Térben és időben dinamikusan változó élőhelyek mozaikossága
		Füves puszták madárvilága (pl. búbos, mezei pa- csirta, vörös vércse)
	Folyóvizek menti vizes élőhelyek élővi- lága	Vizes élőhelyek madárvilága (pl. barna rétihéja, gu- lipán, piros lábú cankó)
		Ártéri ligeterdők, morotvák, lápok, nyílt vízfelületek társulásai
Tájkép, kiemelke- dő, egyedi látvány-mi- nőség	Természeti és művi tájalkotó elemek együttes és egységes megjelenése	Kevés számú, elszórtan elhelyezkedő tájalkotó elem és az ebből adódó harmónia
		Hagyományos tájhasználatral összefüggő művi ele- mek (hodályok, gémeskutak, kunyhók) illeszkedése a tájba
		Mélységet adó látványelemek (szárnyékerdők, hal- mok, pásztorépitmények)
	Tájkép sajátos téraránya	Töretlen látóhatár - horizont takaratlansága
		Fátlan, nyílt legelőtáj
	Természeti jelenségek, tűnemények	Déliab, lemenő és felkelő nap, „felhőjáték”, csil- lagkupola, évszakok színváltozása
	Állatok csoportos megjelenése a tájban	Vonuló darvak, vadludak, seregélyek, fenyőrigó
		Legelő csordák, nyájak, ménese
Táj-haszná- lat	Hagyományos legeltetési állattartás	Extenzíven legeltethető, őshonos és honosult állat- fajták (szürkemarha, rackajuh, nóniuszló)
		Legeltetés múltban gyökerező pásztoroló tartási módozatai (szabad, szabad láb alóli, áthajtó, túlle- geltetés)

Nagyiván zöldinfrastruktúra-hálózatának külterületi részét a különböző fokozatú természetvédelmi oltalom alatt álló területek, természetes pusztai és vízi élőhelyek teszik ki. (Európai közösségi jelentőségű Natura2000 területek: kiemelt jelentőségű különleges természet-megőrzési területek (Hortobágy HUH20002) és különleges madárvédelmi területek (Hortobágy HUH10002, IBA területek). Nyílvántartott Ramsari terület, bioszféra rezervátum terület és magterület a község déli határában lévő Kun-kápolnási mocsarak területe.

Lényeges a jelenlegi természetvédelem alatt álló területek természetes állapotának fenntartása, gyepterületek és szikesek fajban gazdag növénytakaságainak megőrzése, a biodiverzitás megtartása.

Kiemelten fontos a Hortobágyi Nemzeti Park területén a fátlan Pusztai táji jellegzetességének megőrzése. Lényeges és fontos Nagyiván történelmi tájhasználatához köthető a természetvédelmi törvényben foglaltak alapján az ex lege (a törvény erejénél fogva) védett táji értékek (kunhalmok, gémeskutak, régészeti lelőhelyek, kőkeresztek) és a kialakult táji, tájképi karakterek jelenlegi állapotának megtartása, további fennmaradásának biztosítása.

A nagyiváni tájra jellemzőek a nádasokkal tarkított, szélesen kanyargó és az időszakos vízfolyások menti vizes élőhelyek, melyek meghatározó jelentőségű, védett táji, tájképi elemek. Jelentős külterületi fejlesztési terület a Life program keretében tervezett a település északi határában lévő vizes élőhely és természetközeli terület rehabilitációja a meglévő csatorna felújításával.

A vízgazdálkodási területeken, élővizek mellett, azok közvetlen közelében fokozott figyelmet kell fordítani a vízparti sávban az élőhelyek védelmére, biodiverzitásának megőrzésére a környezeti terhelés minimalizálására.

Nagyiván igazgatási területének nagyobb része magterületként a fennmaradó határrészek pufferterületként Országos Ökológiai Hálózat részeként nyilvántartottak.

Kiemelt jelentőségű az ökológiai magterületek jelenlegi állapotának megőrzése, fenntartása, helyreállítása, az ökológiai hálózat folytonosságának további biztosítása.

A rendezési tervben kijelölt túraútvonalak település déli határában lévő körgáton (081/17, 081/36 hrsz.) és a Sarkad-Sáros-éri főcsatorna mellett (064 hrsz.) tervezettek. Kiemelten fontos, hogy a túra utak a HNP Igazgatóság engedélyével, jóváhagyásával kerüljenek kialakításra és az útvonalak használata során ne sérüljenek a táj- és természetvédelmi érdekek, értékek.

Nagyiván külterületének termőföld hasznosítása a termőföld és a talaj védelmével, fenntartható földhasználattal (környezeti terhelés ésszerű csökkentése) történő, a klímaváltozáshoz alkalmazkodó növénytermesztéssel, a biogazdálkodással javasolt. A természetvédelmi oltalom alatt lévő területeken cél a természetvédelemnek alárendelt tájhasználat: természetvédelmi kezelői, fenntartási előírásoknak megfelelően kell a mezőgazdasági művelést, állattartást folytatni.

A Start közmunkaprogram keretében létesített gyümölcsöskert zöldfelülete fontos része Nagyiván zöldinfrastruktúra-hálózatának, megfelelő fenntartását, környezetkímélő, szakszerű kezelését továbbra is biztosítani kell.

Gyepterületek az összterülethez viszonyítva jelentősek, természetvédelmi, tájvédelmi szempontból igen értékesek. Lényeges a jelenlegi természetvédelem alatt álló területek természetes állapotának fenntartása, gyepterületek és szikesek fajban gazdag növénytakaságainak megőrzése, megtartása.

Fontos a kis kiterjedésű, megmaradt potenciális erdőtakaság (kőrises tölgyes) és a védelmi célú erdősávok fenntartása, megőrzése. Tájképi és ökológiai szempontból is lényeges az ökológiailag stabil állományú (az eredeti fás-szárú növénytakaságok faj-összetételét tükröző őshonos fajú) tájfasítások, fasorok ültetése. Javasoljuk az út menti fasorok felmérését, pótlását, telepítését a HNPI területén kívüli külterületen és a belterületen.

3. Cselekvési program

3.a. Beavatkozások, projektek és az átfogó célok illeszkedésvizsgálata

Ssz.	Fejlesztés / beavatkozás megnevezése	Fejlesztés tervezett időtávja	Fejlesztés projektgazdája	Fejlesztés rendezési terv szerinti kategóriája	Kapcsolódó Átfogó Cél
Külterületi fejlesztések					
1	Life program - aktív vizes élőhelyek (csatorna-áthelyezés ökoturizmus)	Hosszútáv	Nemzeti Park	Akcióterületek	Á1: Nagyiván a Hortobágy kapuja
2	Sáros – ér partján túraútvonal és kerékpárút kijelölése	Középtáv	Helyi önkormányzat (Nagyiván)	Akcióterületek	Á1: Nagyiván a Hortobágy kapuja
3	Körgáton túraútvonal és kerékpárút kijelölése	Középtáv	Helyi önkormányzat (Nagyiván) / Nemzeti Park	Vonalas fejlesztések	Á1: Nagyiván a Hortobágy kapuja
Belterületi fejlesztések					
1	Tervezett napelempark	Középtáv	Helyi önkormányzat (Nagyiván)	Akcióterületek	Á2: Nagyiván önfenntartó település
2	Tervezett cukrászati üzem	Rövidtáv	Helyi önkormányzat (Nagyiván)	Pontszerű fejlesztések	Á3: Nagyiván szolgáltató település
3	Gazdasági terület rehabilitáció	Középtáv	Magánszemély	Akcióterület	Á3: Nagyiván szolgáltató település
4	Intézmények energetikai korszerűsítése	Rövidtáv	Helyi önkormányzat (Nagyiván)	Pontszerű fejlesztések	Á2: Nagyiván önfenntartó település
5	Szennyvízhálózat fejlesztés	Hosszútáv	Helyi önkormányzat (Nagyiván)	Vonalas fejlesztések	Á2: Nagyiván önfenntartó település

6. táblázat: Beavatkozások, projektek és az átfogó célok illeszkedésvizsgálata

(Saját szerkesztés)

3.b. A forráslehetőségének vizsgálata

Egy település fejlesztési lehetőségeit nagymértékben befolyásolja a rendelkezésre álló külső források elérhetősége. Noha kisebb léptékű (elsősorban soft jellegű) beavatkozások megvalósíthatóak akár önkormányzati saját forrásból, akár helyi szervezetek, erőforrások mozgósításával, azonban a jelentősebb infrastrukturális beruházások európai uniós és kormányzati hozzájárulások nélkül nem valósíthatóak meg.

projektek megvalósításának pénzügyi hátterét az alábbi fő források biztosíthatják az elkövetkező években:

- **Saját források:**

Nagyiván Község Önkormányzata saját költségvetéséből csak minimális mértékben tud fejlesztéseket finanszírozni.

- **Állami források:**

Az állami fejlesztési előirányzatok elsősorban a különböző európai uniós támogatások hazai társfinanszírozásaként jelennek meg, a kizárólag magyar költségvetésből finanszírozott támogatási programok száma és összege erőteljesen lecsökkent. Bizonyos fejlesztések finanszírozásához egyedi kormánydöntés is biztosíthat hazai forrást, de ezek tervezhetősége bizonytalan.

- **Európai uniós források:**

Az EU 2021-2027 hosszú távú költségvetése és helyreállítási terve összesen 1824,3 milliárd eurót foglal magában, amelyben a kohéziós politika továbbra is az egyik legnagyobb tételt jelenti. A 2021-2027-es költségvetés két részből áll:

- 1074,3 milliárd EUR összegű többéves pénzügyi keret (MFF),
- 750 milliárd EUR összegű Next Generation EU helyreállítási alap.

A 2021-27-es 7 éves keretköltségvetésből 35,1, a Next Generation EU nevezetű új keretből pedig várhatóan 16,2 milliárd eurónyi forrásra lesz jogosult Magyarország. A felhasználás feltételei várhatóan szigorúbbak lesznek a korábbiaknál, miközben a támogatásintenzitás csökkenhet.

Nagyiván településnek további forrást jelenthetnek az egyéb EU források, a transznacionális programokban való részvétel is.

Magyarország 2021-2027-es időszak Partnerségi Megállapodásában kijelölt fejlesztési irányok alapján a következő programozási időszakban 7 operatív program keretében kerül felhasználásra az Európai Unió által biztosított támogatás, amelyek a következők:

- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz (GINOP Plusz)
- Terület és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz)
- Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program (IKOP Plusz)
- Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz (KEHOP Plusz)
- Digitális Megújulás Operatív Program Plusz (DIMOP Plusz)
- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz (EFOP Plusz)
- Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz (MAHOP Plusz)

A Partnerségi Megállapodáshoz kapcsolódó legfontosabb nemzeti programok:

- Modern Városok Program – nem releváns Nagyiván Község tekintetében
- Magyar Falu Program,
- Kisfaludy Program,
- „Felzárkózó települések” program,
- Kedvezményezett Települések Gazdaságélénkítő Programja
- Országos Környezeti és Kármentesítési Program.

A 7 operatív program közül a Terület és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz) a 2014-2020 közötti TOP tematikáját és integrált területi programokon keresztül megvalósuló modelljét

folytatja. A program Magyarország kevésbé fejlett régióinak és fejlett régiójának területi alapú, térségi és települési fejlesztéseit támogatja, kiemelt figyelmet fordítva a legkevesbé fejlett régiók és elmaradott térségek fejlesztésére. A program elsődlegesen a helyi önkormányzati fejlesztéseket finanszírozza, valamint szerepet vállal a kiemelt térségek és gazdasági zónák fejlesztésében és az elmaradott térségek felzárkózásának támogatásában is.

A TOP Plusz új elemei:

- elsődlegesen a helyi önkormányzati fejlesztéseket finanszírozza, fejlesztési tematikája kiterjed a helyi gazdaságfejlesztésre és foglalkoztatásra, a települési infrastruktúra, településüzemeltetés és helyi közszolgáltatások fejlesztésére,
- a kiemelt térségekben ezeket a fejlesztéseket térségi alapon összehangolja és ezeken túlmenő térség-specifikus fejlesztéseket is finanszírozhat,
- fenntartható városfejlesztési intézkedése keretében a helyi fejlesztési stratégiájuk alapján kiválasztott városok a fenti fejlesztéseket integrált helyi városfejlesztési programokban valósíthatják meg, illeszkedve a helyi klímastratégiákhoz,
- szerepet vállal a helyi jelentőségű turizmus fejlesztésében,
- szerepet vállal a komplex programmal fejlesztendő járásokban helyi társadalmi felzárkózási programok támogatásában.

3.c. Az egyes beavatkozások, projektek forráslehetőségének vizsgálata

Ssz.	Fejlesztés / beavatkozás megnevezése	Finanszírozás lehetséges forrása
Külterületi fejlesztések		
1.	Life program - aktív vizes élőhelyek (csatorna-áthelyezés, ökoturizmus)	Life program (közvetlen forrás) / GINOP Plusz / Kisfaludy Program
2.	Sáros – ér partján túraútvonal	TOP Plusz / „Felzárkózó települések” program
3.	Körgáton túraútvonal és kerékpárút kijelölése	Life program (közvetlen forrás) / GINOP Plusz / KEHOP Plusz
Belterületi fejlesztések		
1.	Napelempark kijelölése a belterületen	Akcióterületek
2.	Tervezett cukrászati üzem	TOP Plusz / GINOP Plusz
3.	Gazdasági terület rehabilitáció	Akcióterületek
4.	Intézmények energetikai korszerűsítése	KEHOP Plusz / GINOP Plusz
5.	Szennyvízhálózat kiépítés	KEHOP Plusz / GINOP Plusz

7. táblázat: Az egyes beavatkozások, projektek forráslehetőségének vizsgálata

(Saját szerkesztés)

4. Fejlesztési tervlap

Külön dokumentálva.